

ORTADOğU
VAKFI
MIDDLE EAST FOUNDATION
وقف الشرق الأوسط

SURİYE SEMİNERLERİ RAPORU

Ortadoğu
Ülke Seminerleri

TELİF 2021

Her hakkı saklıdır. Bu raporun hiçbir kısmı, Ortadoğu Vakfı'nın izni olmadan hiçbir şekilde, elektronik veya basılı olarak çoğaltılamaz, kopyalanamaz veya iletilemez.

Suriye Seminerleri Raporu
2020-2021
Ortadoğu Vakfı

Hazırlayan
Őuheda GEDİKLİ

Dizgi
Hafize PALA

Mutlukent Mah. 1920.Cad. No:31
Beysukent, 06800 Çankaya/Ankara
T: +90 312 235 05 10
www.ortadoguvakfi.org
info@ortadoguvakfi.org

ORTADOĞU VAKFI

Ortadoğu Ülke Seminerleri

**SURİYE SEMİNERLERİ
RAPORU**

ORTADOĞU
VAKFI
MIDDLE EAST FOUNDATION
وقف الشرق الأوسط

TAKDİM

Ortadoğu Vakfı, lke seminerleri başlığıyla düzenlediği programlarla Ortadoğu bölgesindeki ülkelerin farklı yönlerini alanında uzman akademisyenlerle değerlendirmektedir. 2020 Eylül ayında “Ortadoğu lke Seminerleri” dizisinin ikincisini oluşturan Suriye seminerlerinin değerlendirilmesi amacıyla elinizdeki rapor hazırlanmıştır. Suriye siyasi, iktisadi ve toplumsal sorunlar nedeniyle tarihinin en zor dönemlerinden birini geçirmektedir. Uzun yıllardır devam edegelen sorunların neden olduğu toplumsal rahatsızlıklar, 2011 yılında başlayan çatışmalar ardından iç savaşa evrilmiştir. Bu zorlukları ele almak amacıyla yedi ana başlık altında ve alanında uzman akademisyenler tarafından evrimii gerçekleştirilen Suriye seminerleri, katılımcılara Suriye hakkında genel bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır.

Ortadoğu Vakfı

Seminer Programı

Suriye Siyasal Sistemi

Dr. M. Hüseyin Mercan

5 Ekim 2020, 19.00-20.00

Baas Partisi'nin İdeolojik Kökenleri

Zahide Tuba Kor

6 Ekim 2020, 19.00-20.00

Suriye'nin Ekonomi Politikası

Dr. Taha Eğri

7 Ekim 2020, 19.00-20.00

Suriye'de Demografik Yapı

Doç. Dr. Ahmet Ayhan Koyuncu

8 Ekim 2020, 19.00-20.00

Bölgesel Güçlerin Suriye Politikası

Dr. Abdulgani Bozkurt

9 Ekim 2020, 19.00-20.00

Küresel Güçlerin Suriye Politikası

Prof. Dr. Mesut Özcan

10 Ekim 2020, 19.00-20.00

Türkiye'deki Suriyeliler

Doç. Dr. Mahmut Kaya

11 Ekim 2020, 19.00-20.00

Suriye Siyasal Sistemi

Dr. M. Hüseyin Mercan

Programın ilk gününde Dr. M. Hüseyin Mercan, Suriye siyasal sistemine dair bir sunum gerçekleştirdi.

Sunumun ilk bölümünde Mercan, Birinci Dünya Savaşı'nın sonundan Hafız Esed'in iktidara geldiği 1970'e kadar Suriye'nin siyasal yapısının genel çerçevesini çizdi. Sonrasında ise Hafız Esed'in Suriye'de inşa ettiği tek adam merkezli siyasal sistemin felsefesini ve temel dinamiklerini detaylı bir şekilde açıkladı. Suriye siyasal sistemini tarihsel süreçten ele alan bu kısmın ardından Dr. Mercan, Suriye'deki anayasal gelişmeler ışığında 1950, 1973 ve 2012 anayasalarının genel yapısı ve kurguladığı sistemi derinlemesine değerlendirdi.

Suriye'nin bağımsızlık mücadelesinin ardından 1946'da bağımsızlığın kazanıldığını ifade eden Mercan, bağımsızlığın ülkenin yeniden kurgulanması sürecini beraberinde getirdiğini anlattı. Hemen akabinde Hüsnü Zaim tarafından modern Ortadoğu tarihinin ilk darbesinin gerçekleştirildiğinden

**Dr. M. Hüseyin
MERCAN**

Marmara Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

M. Hüseyin Mercan, 2008 yılında Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde mezun oldu. Yüksek lisansını Yıldız Teknik Üniversitesi'nde "Suriye Dış Politikası ve Ulusal Çıkar: 1990- 2010" başlıklı teziyle 2011 yılında bitirdi. 2017 yılında İstanbul Üniversitesi'nde "İslami Hareketin Kurumsallaşma Sorunu Işığında Müslüman Kardeşler Teşkilatı" başlıklı teziyle doktorasını tamamlamıştır. Mercan, Marmara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde doktor öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Çalışma alanları arasında Ortadoğu siyaseti ve İslami hareketler bulunmaktadır.

bahsederek devamında gelen diğer darbelerin Suriye'ye getirdiği istikrarsızlığı açıkladı.

Konuşmacı, 1950 Anayasasının demokratik bir yönetim modeli sunmaya çalışmasına rağmen darbelerin yaşanması, parlamenter sistemin işletilmemesi, bölgenin dış nüfuza açık olması, İsrail'in kurulması sonucunda ortaya çıkan büyük travma ve bununla beraber iktisadi sorunların Suriye'deki istikrarsızlık süreçlerinin sürekli hale gelmesine neden olduğunu ifade ederek 1973 Anayasasına giden sürecin temellerini anlatarak sunumuna devam etti.

“

Dr. Hüseyin Mercan, Suriye Siyasal Sistemi'nin ana odağı Esed rejiminin bizatihi kendisi olduğunu vurguladı.

”

1946-1970 arasında istikrarsızlığın bir istikrar haline geldiğini söylemenin mümkün olduğuna dikkat çeken Mercan, Hafız Esed'in bu istikrarsızlığı

azaltmak amacıyla politikalar izlediğini ve böylelikle bir meşruiyet alanı oluşturduğunu vurguladı. Dr. Hüseyin Mercan, 1973 Anayasası ile çoğulcu anlayıştan mutlakiyetçi anlayışa geçişe dair süreci detaylı şekilde anlattı.

Seminerin ilerleyen kısmında Mercan, 2000'de Hafız Esed'in yerine Beşar Esed'in nasıl geçtiğini anlattı. Cumhurbaşkanı seçilme yaşının 40'tan 34'e düşürülmesiyle Beşar Esed, babasının mirasını sürdürme imkanına kavuştu. Konuşmacı, bu süreçte çeşitli yumuşamalar olsa da belirgin değişiklikler olmadığını ifade ederek, 2011'den sonra halk ayaklanmalarının baskısıyla 2012 Şubatı'nda 1973 Anayasası felsefesinden pek de ayrılmayan bir dizi değişiklik ile halkın tansiyonunu düşürülmeye çalışıldığını anlattı ve bu durumun pratikte yansımalarının nasıl olduğunu özetledi.

Dr. Hüseyin Mercan, Suriye Siyasal Sistemi'nin ana odağı Esed rejiminin bizatihi kendisi olduğu vurgulamasının ardından seminer kapsamında gelen soruları cevaplayarak sunumunu tamamladı.

Baas Partisi'nin İdeolojik Kökenleri

Zahide Tuba Kor

Ortadoğu Vakfı, "Ortadoğu Ülke Seminerleri" dizisinin Eylül ayındaki "Suriye Seminerleri" etkinliğinde ikinci olarak Ortadoğu uzmanı Zahide Tuba Kor'u ağırladı.

"Baas Partisi'nin İdeolojik Kökenleri" isimli seminerin konuşmacısı olan Zahide Tuba Kor, Baas tüzüğünde yazarlar ile gerçekte yaşananlar arasında kurduğu bağlantılar üzerinden Baas'ı ve Suriye'yi anlamamıza büyük bir katkıda bulundu.

Yeniden doğuş anlamına gelen Baas, ideolojik olarak Arap dünyasının yeniden doğuşunu hedefleyerek Osmanlı'nın ardından sömürgeci aktörler

arasında paylaşılan Arap devletlerini özgürleştirerek ve birleştirerek Arap tarihini yeniden yazmayı amaçlar. Fakat teori ile pratik birbirinden farklı cereyan eder. Bunu Baas Partisi'nin iktidara genç

Zahide Tuba Kor

Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisansını (2003) ve Türkiye-Suriye ilişkileri üzerine yazdığı teziyle yüksek lisansını (2007) tamamladı. Anlayış dergisinde yazar ve editör (2004-2010), BİSAV Küresel Araştırmalar Merkezinde koordinatör yardımcısı (2010-2014) olarak çalıştı. Hâlihazırda yabancı basında Türkiye, Ortadoğu ve dünya siyasetiyle ilgili tercüme yapılmaktadır. Araştırma konuları arasında Ortadoğu, dinler ve mezhepler tarihi bulunmaktadır.

subaylar eliyle gelmesi ve üç yıl sonra partiyi kuran tecrübeli sivil kadroların ve ideologların tasfiye edilmesine bağlayan Kor, teori-pratik farklılıklarını örneklerle açıkladı. Bu örneklerden biri, Baas Partisi'nin muhalefet aşamasındayken tüzüğünde “doğrudan halk tarafından seçilen anayasal bir parlamenter sistem”i savunup çok partili siyasal sistemi desteklerken, iktidara geldiğinde otoriter tek parti sisteminin zirvesini yaşatmasıdır.

“

Zahide Tuba Kor, Arap sosyalizminin ihtiyaca binaen ortaya çıktığını ve bunun hem Batı'ya karşı hem de Osmanlı'dan gelen geniş toprak sahiplerinin oluşturdukları düzene karşı kullanıldığını vurgulayarak Arap sosyalizmi fikrinin ciddi bir temele oturtulmadığını vurguladı.

”

Baas'ın ideolojisine bakıldığında sosyalist sisteme dayalı birleşik bir Arap toplumu hedeflediği görülür. Arap milliyetçiliği ile sosyalizmi harmanlar.

Laik bir parti olarak kendini tanımlayarak azınlıkları yanlarına çeker; ancak toplumda dine olan ilgiyi azaltsa da rejim mezhepçi bir karakter taşır ve kilit makamları Nusayri azınlıkla doldurur.

Baas'ın teoride radikal dönüşümü savunan devrimci bir hareket olduğunu belirten Kor, iktidara geldiklerinde başlangıçta gerçekten de devrimsel adımlar attıklarını, fakat daha sonra bölgenin en statükocu rejimine büründüklerini ifade etti.

Kor'un dikkat çektiği önemli noktalardan biri de Baas'ın Arap dünyasını bir çatı altında birleştirmeyi amaçlamasıdır. İddiaya rağmen, Baas Partisi 1963'te Irak ve Suriye'de iktidara gelmiş, ancak bu iki rejim baştan beri birbirini düşman görmüştür. Başlı başına bu bile Baas teorisiyle pratiği arasındaki uçurumu gözler önüne sermektedir.

Baas pratiğinin yansımalarından biri de Suriye halkını parçalayıp bireyselleştirilmesidir. Öyle ki, Baas çatısı dışında beş kişinin bir araya gelip herhangi bir sivil toplum faaliyetinde bulunması dahi yarım yüzyıldır yasaktır. Bu noktada konuşmacı, Baas'ın yarattığı bu miras yüzünden birlikte iş yapma

tecrübesi bulunmayan Suriyelilerin 2011 ayaklanmalarının ardından muhalifler olarak birleşememesinin bir tesadüf olmadığına dikkat çekti.

Baas'ın teoride sosyo-ekonomik dengesizlikleri aşmayı amaçladığını ve pratikte bunu kısmen başardığını fakat bu dengeyi toplumu aşağıda buluşturarak sağladığını anlatan Kor, partiyi anlama noktasında katılımcılara önemli bilgiler sağladı.

Baas'ın dış politikasına, İsrail karşıtlığı ve Batı aleyhtarlığının damgasını vurduğuna değinen Kor, rejimin bu karşıtıkları ve özellikle Filistin Davası'nı kullanarak halk nezdinde kendini meşrulaştırmaya çalışmasından da söz etti.

Son olarak Kor, Arap sosyalizminin ihtiyaca binaen ortaya çıktığını ve bunun hem Batı'ya karşı hem de Osmanlı'dan gelen geniş toprak sahiplerinin oluşturdukları düzene karşı kullanıldığını vurgulayarak Arap sosyalizmi fikrinin ciddi bir temele oturtulmadığını vurgulayarak sunumunu tamamladı.

Suriye'nin Ekonomi Politigi

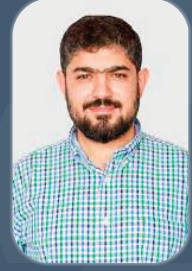
Dr. Öğr. Üyesi Taha Eğri

“Suriye Seminerleri” etkinliğinde Kırklareli Üniversitesi İktisat Bölümü'nden Dr. Öğretim Üyesi Taha Eğri, Suriye ekonomisini ele aldı.

Dr. Taha Eğri, sıcak bir tartışma konusu olarak nitelendirdiği Suriye'nin ekonomisi ve siyasetinin iç içe geçmiş vaziyetine vurgu yaparak sunumuna şu sözlerle devam etti.

1946'da Suriye'nin bağımsızlığını kazanmasının ardından gelen siyasi iktidarlar, otoriter yapılarını sürdürmeye uygun bir yapı oluşturmaya çalıştılar. Bu yapı; iktidar elitleri (bürokrasi), askeri rejim ve iş adamları arasında bir üçgen oluşturularak merkezi gücün sürekliliğini sağlaması açısından önemlidir.

Baas Partisi, 1963'te iktidara geldiğinde kendisinden önceki Sünni yönetimleri ve elitleri dağıtmak için sert bir politika izlemiştir. Geniş toprak sahiplerinin topraklarını bölerek küçültmesi işçi sınıfı gözünde bir meşruiyet uyandırmış olsa da bu durum sürdürülebilir olmamıştır.

Dr. Taha Eğri

Kırklareli Üniversitesi, İktisat
Bölümü

*Taha Eğri, 2008 yılında
Boğaziçi Üniversitesi İktisat
Bölümü'nden mezun oldu.*

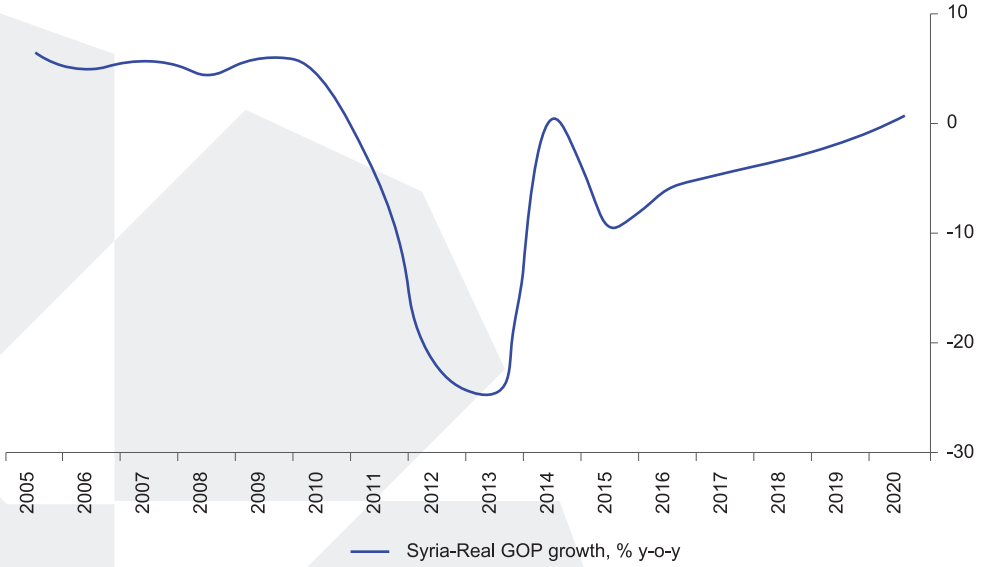
*Yüksek lisansını İstanbul
Üniversitesi'nde “2000 Sonrası
Türk Tarım Politikalarının
Değişimi ve Bir Alan Çalışması:
Kırklareli Örneği” başlıklı tezi
ile 2011 yılında bitirmiştir.*

*2014-2016 tarihleri arasında
George Mason Üniversitesi'nde
misafir araştırmacı olarak
bulunmuştur. 2017 yılında
İstanbul Üniversitesi'nde “Arap*

*Ayaklanmalarının Ekonomi
Politigi ve Bir Demokrasiye
Geçiş Denemesi: Mısır Örneği”
başlıklı tezi ile doktorasını
tamamlamıştır. Eğri, Kırklareli*

*Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde
doktor öğretim üyesi olarak*

*çalışmaktadır. Çalışma alanları
arasında kurumsal iktisat,
Ortadoğu ekonomileri, asker-
ekonomi ilişkisi ve İslam iktisadi
bulunmaktadır.*

Kaynak: Insider Web Sitesi

Hafız Esed, ekonomide açılım politikaları uygulayarak özellikle siyasal söylem açısından meşruiyet kazanmaya çalışmıştır. Hafız, bu politikaları kullanırken ithalat izinleriyle kendi çevresinde elit bir iş adamı oluşturmuş ve bu elit kesim Hafız'ın otoritesine katkı sağlamıştır. 1970'lere kadar ithal ikameci bir ülke olan Suriye'de 1970'den sonra serbest piyasaya geçişten söz etmek mümkündür. 1977'ye kadar süren kontrollü liberalleşme sürecinin ardından eski Sünni iş adamları yerine devletin koruduğu iş adamları (Hafız Esed'in kendi çevresinde oluşturduğu elit kesim) gelmiştir.

1980'lerin başına gelindiğinde devletin rolü sıkıntıya girmeye başlamış, bu dönemde devletin daha korumacı bir politika izlemesi gerektiği düşüncesi yaygınlaşmıştır. 2000'lere gelirken Hafız'ın gücü oluşturduğu elit iş adamlarıyla daha fazla paylaştığı görülmektedir. 2000 sonrası Beşar Esed'in başa gelmesi ve küresel olarak da neoliberal akımın hız kazanması Suriye'de de piyasayı özelleştirme, dışarıya açma gibi neoliberal çalışmaları başlatmıştır. Beşar Esed, krizleri serbest piyasa politikasıyla aşmaya çalışmaktadır fakat özelleştirmelerde yine Beşar'ın ailesinin rol alması 2011

ayaklanmalarına kadar sürmüştür.

Dalgalı bir ekonomiye sahip olan Suriye, tarıma ve petrol gelirlerine bağlı olduğundan havaların durumu tarımı etkilerken küresel petrol fiyatlarının dalgalanmaları petrol fiyatlarını etkilemektedir. Bu dalgalı ekonomi işsizlik üzerinde büyük bir baskı yaratmıştır. 2000'lerin başında %14 civarında işsizlikle başa gelen Beşar Esed'in bu rakamı 2005'te %9 civarlarına indirdiği kaydedilmiştir fakat büyük bir kayıt dışı ekonominin varlığına da dikkat çekmek gerekmektedir. Kayıt dışı ekonomi, dışa açılma ve yeni oluşan liberal özelleştirme politikaları işsizlik sorununun çözümüne olumsuz yansımaktadır.

2000'lerin başında başka değişiklikler de gözlemlenmiştir, örneğin internetin kullanıma açılması bu değişikliklerden biridir. Fakat devletin özelleştirme çalışmaları, gelir dağılımında dengesizlik ve işsizlik sorunlarının artmasını beraberinde getirmiştir.

Günümüzde ise savaş ekonomisine sahip, sadece vergilerden değil dış yardımlardan beslenen bir ülke gözlemlenmektedir. Dr. Taha Eğri,

Suriye ekonomisinin dördüncü evrede olduğunu ve bu dördüncü evrede savaş sırasında gelirini büyütmüş yeni zengin bir sınıf görmekte olduğumuzu bunun yanında artık savaş değil savaş sonrası Suriye ekonomisinin nasıl olması üzerine konuşmak gerektiğini vurgulayarak sunumunu tamamlamıştır.

Suriye’de Demografik Yapı

Doç. Dr. Ahmet Ayhan Koyuncu

“Suriye Seminerleri” etkinliğinde Afyon Karatepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’nden Doç. Dr. Ahmet Ayhan Koyuncu, Suriye’de Demografik Yapı başlığını ele aldı. Suriye’nin demografik yapısını anlamanın, Suriye’nin neden bu hale geldiğini anlama noktasında önemli bir yardımı olacağını vurgulayarak sunumuna başlayan Doç. Dr. Ahmet Ayhan Koyuncu, Suriye’nin etnik ve dini açıdan mozaik bir görünüme sahip olduğunu ve bu görünümün Birinci Dünya Savaşı sonrasında ciddi ayrışmalara yol açtığını anlattı.

Hafız Esed’in, Suriye’nin mozaik görünümünün getirdiği sorunları aşmak için bir ulus inşası sürecine eğildiğini vurgulayan konuşmacı, Esed’in çeşitli isim değişiklikleri çalışmaları yaparak belirli bir grubun değil bütün ulusun sahiplenebileceği isimlere yöneldiğini açıkladı. Buna örnek olarak, Hristiyan Vadisi (vadi el-Nasara) Yeşeren Vadi (Vadi El-Nadara) ismiyle değiştirildi. Böylece sadece bir kesimi işaret eden isim, tüm ulusa mal edilebilecek bir hale getirildi.

**Doç. Dr. Ahmet
Ayhan Koyuncu**

Ahmet Ayhan Koyuncu, Afyon Karatepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’nden 2005’te mezun olmuştur. Aynı üniversitede “Ortadoğu’da Milliyetçilik: Hafız Esad Dönemi Suriye Örneği” yüksek lisans tezi ve 1970 sonrası “Türkiye’deki İslamcıların Demokrasi Algısı” isimli doktora teziyle eğitimini tamamlamıştır. Çalışma alanları arasında İslamcılık, modernizm, Orta Doğu ve Suriye yer almaktadır.

Savaş öncesi 20 milyon nüfusa sahip olan Suriye'nin bünyesinde dini açıdan Nusayriler, Dürziler, İsmaililer, Hristiyanlar, Yahudiler ve nüfusun %70'ini oluşturan Sünniler; etnik yapısında ise Araplar, Türkmenler, Ermeniler, Çerkesler ve Kürtler bulunmaktadır. Suriye'nin neden böyle bir mozaik yapıya sahip olduğunu Nicolas Van Dam'dan yaptığı atıfla açıklayan Koyuncu, şu sebepleri sıraladı:

- **Tek tanrılı üç dinin dayandığı coğrafi alanlardan biri olması**
- **Farklı kavim istilalarına uğraması**
- **Çevre bölgelerde zulme uğramış kişilere sığınaklık etmesi**
- **Dine bağlı cemaatlerin ortaya çıkması**
- **Yerel bağların güçlü olması nedeniyle din, aşiret yapısının korunması**
- **Ulaşımı güç yerlerde yaşayanların merkezi yönetimden uzakta kalması**
- **Osmanlı döneminde dini ve etnik farklılıklara hoşgörülle yaklaşılması¹**

Mevzubahis mozaik yapının örüntülerinden olan Nusayrilerin Müslüman sayılmadığı dönemden bahseden hocamız bir diğer önemli azınlık Dürzileri kısaca açıkladı. Doç. Dr. Koyuncu, Suriye'deki İsmaili ve Yezidi azınlıkları da açıklamasının ardından etnik azınlıkları yani Ermeniler, Kürtler, Türkmenler ve Çerkeslerin nüfus

oranlarını anlattı. Azınlıklar arası ilişkiler üç döneme ayıran hocamız şu şekilde devam etti:

1. Osmanlı Dönemi İlişkileri: Azınlıklar arası ilişkiler Osmanlı döneminde sakindir ve azınlıklar bir arada nispeten sorunsuz yaşamaktadırlar.

2. Fransız Mandası Dönemi İlişkileri:

Fransa, azınlıkları yerli işbirlikçi arayışları bağlamında bir enstrüman olarak kullanmış ve bundan dolayı bağımsızlığa kadar çeşitli çatışmalar yaşanmıştır.

3. Bağımsızlık Sonrası Dönemi İlişkiler:
Bu dönemde çatışmalar sindirilerek bir ulus inşası sürecinden geçildi fakat bu süreç başarılı olmadı. Hocamız, bunun başarılı olmamasını, günümüzde Suriye muhalefetinin çok renkli olmasıyla olan ilişkisini ifade etti.

Doç. Dr. Koyuncu, sunumunun ardından soru cevap bölümü ile konuşmasını tamamladı.

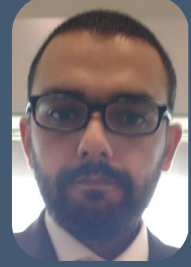
Bölgesel Güçlerin Suriye Politikası

Dr. Öğr. Üyesi Abdulgani Bozkurt

Ortadoğu Vakfı'nın, "Ortadoğu Ülke Seminerleri" dizisi kapsamında düzenlediği Suriye Seminerleri'nin beşinci başlığını Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünden Dr. Öğretim Üyesi Abdulgani Bozkurt ele aldı.

Dr. Abdulgani Bozkurt Suriye ile bölge ülkelerinin ilişkilerini anlatırken İran, Türkiye, Mısır, Suudi Arabistan ve İsrail'i inceledi.

İran-Suriye ilişkilerini İran İslam Devrimi ile yakınlaştırdığını vurgulayan Bozkurt, bu yakınlaşmanın İran-Irak Savaşı'yla daha da kristalleştiğini anlattı. Suriye, Irak'ta güçlü bir rejim oluşmasını engellemek amacıyla İran'a destek vermiştir. Suriye-Amerika ilişkilerinin yumuşamasının, Suriye'nin İran ile olan ilişkileri soğuttuğunu ifade eden Bozkurt, Suriye-İran arasında anlaşmazlık yaratabilecek pek çok konunun varlığını ve ilişkilerin ideolojik ve mezhepsel olarak kırılgan bir zeminde olduğunu açıkladı. Bu vesileyle de Suriye eşittir İran algısının anlamlı olmadığını ifade eden konuşmacı, Türkiye-

**Dr. Öğr. Üyesi
Abdulgani Bozkurt**

Abdulgani Bozkurt, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümünden mezun olmuştur. Yüksek lisansını Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde "Lübnan'ın Sosyal Yapısı, Siyasi Tarihi ve Hizbullah" başlıklı tezi ile tamamlamıştır. Aynı üniversitede "Arap Baharı Sürecinde Ürdün Rejiminin Ayakta Kalma Stratejileri: Çok Düzeyli Bir Analiz" isimli teziyle 2016'da doktorasını tamamlamıştır. Bozkurt, şu anda Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

Kaynak: World Atlas

Suriye ilişkileri ile sunumuna devam etti.

Dr. Bozkurt, Hatay'ın Türkiye topraklarına katılmasını 2000'li yıllara kadar Suriye'nin çok zor hazmettiğini vurguladı. Hatay sorunu dışında, kaynaklara su sorunu olarak geçen problem ve Suriye'nin Öcalan'a ev sahipliği yapması gibi nedenlerle ilişkilerin oldukça gergin olduğunu ifade eden Dr. Bozkurt, Abdullah Öcalan'ın sınır dışı edilmesiyle ilişkilerin gevşediğini ve bu durumun 2011'e

kadar sürdüğünü anlattı.

Dr. Bozkurt, Mısır ve Suriye ilişkilerini Kadeş Antlaşması'nın Şam'da imzalanmasına atıfla anlatmaya başladı ve Şam-Kahire arasında kültürel ilişkilerin çok yakın olduğunu açıkladı. Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin kurulma ve lağvedilme sürecini anlatan konuşmacı, Mısır'ın ABD ve Rusya ile inişli çıkışlı ve Suriye ile yakınlaşıp uzaklaşan ilişkilerini açıkladı.

Arap Baharı sonrası Mısır'ın Suriye

ilişkilerini muhalefet üzerinden şekillendirdiği ifade etti.

Diğer bir bölgesel güç olan Suudi Arabistan ile ilişkilere bakıldığında Mısır ya da Türkiye gibi geçmişi olmadığını ifade eden Dr. Bozkurt, Suriye ile Suudi Arabistan ilişkilerini daha yakın tarihli dönemden anlatmaya başladı. Arap Baharı politikaları bağlamında ilk olarak ayaklanan muhaliflere destek veren Suudi Arabistan'ın daha sonra bu desteği azaltarak Amerika-SDG yaklaşmasına istinaden SDG güçlerine desteklerini kaydırıldığını ifade etti.

Kısaca İsrail-Suriye ilişkilerine değinen Dr. Abdulgani hocamız konuşmasını bitirdikten sonra katılımcıların yönelttiği sorulara yanıt vererek semineri tamamladı.

Küresel Güçlerin Suriye Politikası

Prof. Dr. Mesut Özcan

Ortadoğu Ülke Seminerleri kapsamında gerçekleştirilen Suriye Seminerleri dizisinin altıncı başlığı olan “Küresel Güçlerin Suriye Politikası” isimli sunumu, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden Prof. Dr. Mesut Özcan üstlendi.

Prof. Dr. Mesut Özcan, sunumunda ABD, Rusya, Çin ve Avrupa Birliği’ni ele alacağını ve bu ülkelerin hangi amaçlarla, hangi araçları kullandığını açıklayacağını söyleyerek sunumuna başladı.

İlk olarak, Soğuk Savaş döneminde ABD’nin Suriye politikasının Sovyet Rusya’ya ve İsrail’e göre şekillendiğini ifade eden Özcan, Soğuk Savaş dönemi sonrasında Rusya’nın etkisinin azalarak dengelendiğini ve İsrail’in yanında İran’ın da ABD’nin Suriye siyasetini etkilediğini açıkladı. Bu bağlamda konuşmacı, ABD’nin Suriye siyasetini incelerken özellikle İsrail ve İran’ı, nispeten de Rusya’yı dikkate almak gerekliliğini vurguladı.

**Prof. Dr. Mesut
ÖZCAN**

Ankara Sosyal Bilimler
Üniversitesi, Uluslararası
İlişkiler Bölümü

*Mesut Özcan, 2000 yılında
Marmara Üniversitesi*

Uluslararası İlişkiler

Bölümü’nden mezun olmuştur.

*Yüksek lisansını Marmara
Üniversitesi’nde “Sınır Kavramı
ve Ortadoğu’da Sınırlar:*

*Irak Örneği” başlıklı tezi ile
bitirmiştir. 2007 yılında Boğaziçi*

*Üniversitesi’nde “Türkiye’nin
ve Avrupa Birliği’nin Dış
Politikalarının Uyumunu:*

*Ortadoğu Örneği” isimli teziyle
doktorasını tamamlamıştır.*

*Özcan, Ankara Sosyal Bilimler
Üniversitesi Uluslararası İlişkiler
bölümünde öğretim üyesi olarak*

*çalışmaktadır. Çalışma alanları
arasında Türk dış politikası,
Ortadoğu siyaseti ve bölgesel
çalışmalar bulunmaktadır.*

11 Eylül saldırıları sonrasında Suriye'nin "Şer Eksenini"ne alınması sürecinden 2011 ayaklanmaları ile ABD'nin muhalifleri destekleme ve bu desteğini aşamalı olarak azaltma sürecine kadar yaşanan gelişmeleri açıklayan Özcan, ABD'nin IŞİD'le olan mücadelesini ve bu mücadelenin hangi şekilde öncelikli konuma geldiğini anlattı. ABD'nin Suriye siyasetinde PKK-PYD'yi etkin bir unsur olarak kullanmasına ve bu durum dolayısıyla Türkiye ve diğer ülkelerle ilişkilerinin aşamalı bir şekilde bozulmasına dikkat çeken konuşmacı, ABD'nin Suriye rejimi ile olan ilişkilerinde ekonomik baskı araçlarının son dönemde daha fazla kullanıldığını ifade etti.

“

ABD'nin Suriye siyasetini incelerken özellikle İsrail ve İran'ı, nispeten de Rusya'yı dikkate almak gerekmektedir.

”

Soğuk Savaş döneminde Suriye'nin en önemli müttefiki SSCB iken bu dönemin sona ermesiyle bu ittifakın da

sekteye uğradığını ifade eden Özcan, Rusya'nın 2015 sonbaharından itibaren Suriye'ye doğrudan müdahil olmasının nedenini doğal kaynaklardan çok Tartus ve Hmeymim'de askeri olarak var olma isteğine bağladı. Bir diğer önemli neden ise, Rusya'nın Suriye'ye müdahale ederek Ortadoğu'da varlığını göstermek istemesidir. Rusya için Suriye'nin Amerika'yı dengelediği bir saha olduğunu ifade eden konuşmacı, diğer bölüm olan Avrupa Birliği'nin Suriye politikalarını şu şekilde açıkladı:

“Avrupa Birliği'nin Suriye politikalarına göz atıldığında daha çok ekonomik ve diplomatik araçlarla şekillendiği görülmektedir. Avrupa Birliği üyelerinden Fransa'nın varlığı Suriye politikalarının şekillenmesini etkilemektedir. Fransa'nın Suriye'ye bakış açısı Arap Baharı'nın başlangıcında insan hakları bağlamında rejimin değişmesi yönündeyken IŞİD'in ortaya çıkmasıyla güvenlik merkezli olmaya başlamıştır. Bir diğer Avrupa Birliği üyesi Almanya için Suriye'de meydana gelen gelişmeler endişe vericidir. Almanya'nın Suriye politikaları göç özelinde yoğunlaşmakta, bu politikaları AB üzerinden gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Daha

çok insani yardımlarla Suriyelilerin Avrupa'ya gelmemesini amaçlayan bir Almanya görmekteyiz. Sonuç olarak Avrupa Birliği'nin Suriye politikaları oyun kurucu bir etkisi olmamakla birlikte yeniden yapılandırmayı amaçladığını söylemek mümkündür.”

Son olarak Çin'in Suriye politikalarına

“

*Suriye'nin Amerika'yı
dengelediği bir saha olduğu
nitelemesini yapmak
mümkündür.*

”

değinen hocamız, yukarıda bahsedilen aktörlerle karşılaştırıldığında bu ülkenin Suriye krizinde çok daha geri planda olduğunu söyledi. Çin'in egemenlik vurgusuyla Suriye politikalarını geliştirdiğini ve rejimi desteklediğini ifade eden Özcan, bir diğer unsur olarak, çoğunlukla İdlip civarında varlığını sürdüren Uygur Türklerinin geri dönme endişesinin Çin'in Suriye politikalarını etkilediğini ifade ederek konuşmasını tamamladı ve katılımcıların yönelttiği soruları yanıtladı.

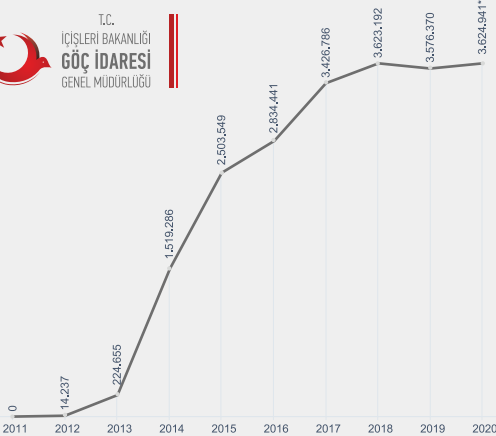
Türkiye'deki Suriyeliler

Doç. Dr. Mahmut Kaya

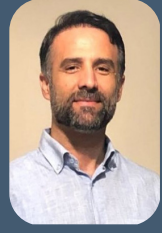
Ortadoğu Vakfı, Ortadoğu Ülke Seminerleri dizisinin Ekim ayındaki “Suriye Seminerleri” etkinliğinde Harran Üniversitesi’nden Doç. Dr. Mahmut Kaya’yı ağırladı. Türkiye’deki Suriyelileri konu edinen Doç. Dr. Kaya, göç kavramını tanımlayarak başladığı seminerde öncelikle Suriye krizi sonrasında ortaya çıkan göç akınını ve Türkiye’nin hem transit hem de hedef ülke rolünü anlattı.

252 kişilik ilk Suriyeli katile 29 Nisan 2011’de Türkiye’ye geldi. 2020 yılında bu sayı 3.6 milyon kişiye ulaştı.

YILLARA GÖRE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURIYELİLER

*31.06.2020 tarihi itibarıyla

**Doç. Dr. Mahmut
Kaya**

Mahmut Kaya, Fırat Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’nden 2000 yılında mezun oldu. Sosyoloji yüksek lisansını 2004 yılında Harran Üniversitesinde bitirdi. Aynı alandaki doktorasını 2013 yılında Selçuk Üniversitesinde tamamladı. 2014 yılında Harran Üniversitesi Sosyoloji bölümünde öğretim üyesi olarak göreve başladı. *Dünden Bugüne Çok Eşlilik (Çıra Yayınları-2008)* ve *Aşiret Modernleşmesi (Çıra Yayınları- 2015)* adlı iki eseri ve çeşitli akademik konularda kitap bölümü, makale ve tebliğleri bulunmaktadır. Halen Harran Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji bölümünde öğretim üyesi olarak akademik çalışmalarına devam etmektedir. Çalışma alanları arasında “Sosyal Değişme, Modernlik/Modernleşme, Türkiye Modernleşmesi, Evlilik, Çok Eşlilik, Aşiret Sosyolojisi, Göç ve Suriyeli Mülteciler” başlıkları yer almaktadır.

252 kişiden oluşan ilk kafilenin 2011 yılında Türkiye'ye geldiğini ifade eden Kaya, günümüzde bu sayının 3.624.941 olduğunu söyleyerek şehirlere göre dağılımlarını, kamp dışında yaşayanlar ve geçici sığınma statüsüne sahip kişiler gibi başlıkları verilerle ve grafik kullanarak açıkladı.

Sayısal verilerin ardından Doç. Dr. Kaya Osmanlı-Suriye ilişkisini, Urfa'nın Halep'e bağlı olması, aynı aşiretin bir tarafının Türkiye'de bir tarafının Suriye'de kalması ve sosyal ilişkilerin kuvveti gibi faktörleri açıklayarak iki ülke arasındaki ilişkilerinin yakınlığının önemini ortaya koydu.

Konuşmasının devamında hocamız, Ulrich Beck'e yaptığı atıfla entegrasyonun başarı kriterlerini ve Türkiye'deki Suriyelilerin entegrasyon sürecini ele aldı. Bu kriterleri; göçmen sayısı, sınıfsal konum, köken ülke ile hedef ülke arasındaki mesafe, iletişim dili ve ideolojik tutum olarak sıralayan konuşmacı, Türkiye ile Suriyelilerin bu kriterlere uyumlu olduğu yorumunu yaptı. Ardından sosyo-kültürel bütünleşmeyi kolaylaştıran ve bütünleşmeyi zorlaştıran faktörleri

açıklayan Doç. Dr. Kaya, Türkiye'deki Suriyelilerin kent mülteci sınıfına girdiğini ifade etti.

Konuşmasının son bölümünde Doç. Dr. Mahmut Kaya, Şanlıurfa'da Türkiye'deki Suriyelilerin bütünleşme alanlarını şu başlıklar altında sıraladı:

- **Etnik ve akrabalık**
- **Formel örgütlenmeler**
- **İnformel örgütlenmeler**
- **Dini gruplar**
- **Basın yayın**
- **İş ortaklıkları**
- **Kültür**

Doç. Dr. Mahmut Kaya, bu başlıkların ardından Türkiye'deki Suriyelilerin Şanlıurfa özelinde bütünleşme örnekleri olarak STK'lardan ve çeşitli derneklerden bahsederek Suriyelilerin sağlıklı bir şekilde entegre olmaları için önerilerini sıraladı.

Sayın Kaya, son olarak katılımcıların sorularına cevap vererek konuşmasını tamamladı.

ORTADOĞU
VAKFI
MIDDLE EAST FOUNDATION
وقف الشرق الأوسط

Mitlukent Mah. 1920. Cad. No:31
Beysukent 06800 Çankaya, Ankara
T-F: 0 312 235 05 10
info@ortadoguvakfi.org
www.ortadoguvakfi.org

@ortadoguvakfi

ORTADOĞU
VAKFI
MIDDLE EAST FOUNDATION
وقف الشرق الاوسط

Mutlukent Mah. 1920. Cad. No:31
Beysukent 06800 Çankaya, Ankara
T-F: 0 312 235 05 10
info@ortadoguvakfi.org
www.ortadoguvakfi.org

@ortadoguvakfi